

Дело C-605/21

**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

30 септември 2021 г.

Запитваща юрисдикция:

Městský soud v Praze (Чешка република)

Дата на акта за преюдициално запитване:

29 септември 2021 г.

Ищец:

Heureka Group a.s.

Ответник:

Google LLC

Предмет на производствата пред запитващата юрисдикция

Иск, предявен от дружеството Heureka Group a.s. (наричано по-нататък „ищецът“) пред Městský soud w Praze (Градски съд Прага, Чешка република, наричан по-нататък „запитващата юрисдикция“) за присъждане на обезщетение от дружеството Google LLC (наричано по-нататък „ответникът“) за пропуснати ползи в резултат на злоупотреба от страна на ответника с господстващото му положение, като поставял и показвал собствения си сравнител на цени на най-доброто възможно място сред общите резултати от търсенето [в интернет] в ущърб на сравнителя на цени на ищеца (наричано по-нататък „спорното поведение“).

Предмет и правно основание за отправяне на преюдициалното запитване

На основание член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз (наричан по-нататък „ДФЕС“) запитващата юрисдикция се обръща към

Съда на ЕС с искане за тълкуване на Директива 2014/104¹, член 102 ДФЕС и принципа на ефективност.

Преюдициални въпроси

1) Трябва ли член 21, параграф 1 от Директива 2014/104 и общите принципи на правото на Съюза да се тълкуват в смисъл, че Директива 2014/104, и по-специално член 10, е пряко или непряко приложима в разглеждания спор за всички иски за обезщетение поради нарушение на разпоредбите на член 102 ДФЕС, чието извършване е започнало преди влизането в сила на Директива 2014/104 и е приключило след изтичането на определения за въвеждането ѝ срок за транспониране, когато искът за обезщетение също е предявен след изтичането на срока за транспониране, или в смисъл, че член 10 от Директива 2014/104 се прилага само за частта от спорното поведение (и произтичащата от него част от вредата) след влизането в сила на Директива 2014/104 или пък след изтичането на срока за транспониране?

2) Трябва ли, имайки предвид смисъла и целта на Директива 2014/104 и/или член 102 ДФЕС и принципа на ефективност, член 22, параграф 2 от Директива 2014/104 да се тълкува в смисъл, че „всички различни от посочените в [член 22,] параграф 1 национални мерки, които са прие[т]и в съответствие с член 21“, са националните разпоредби за прилагане на член 10 от Директива 2014/104, с други думи първият или вторият параграф от член 22 от Директива 2014/104 се прилага за член 10 от Директива 2014/104 и правилата за давността?

3) Съответстват ли на член 10, параграф 2 от Директива 2014/104 и/или член 102 ДФЕС и принципа на ефективност национални разпоредби и тяхно тълкуване, обвързващи „узнаването, че е нанесена вреда“, което е релевантно за началото на субективния давностен срок, с узнаването от увреденото лице за „отделните частични вреди“, които се нанасят постепенно по време на трайно или продължаващо антиконкурентно поведение (тъй като в съдебната практика се изхожда от виждането, че искът за обезщетение е изцяло разделим) и по отношение на които [вреди] започват да текат отделни субективни давностни срокове, без значение дали увреденото лице знае какъв е пълният размер на вредата, произтичаща от цялостното нарушение на член 102 ДФЕС, тоест национални разпоредби и тяхно тълкуване, позволяващи давностният срок при иск за обезщетение за вреда, настъпила вследствие на антиконкурентно поведение, да започне да тече преди прекратяването на това поведение, изразяващо се поставяне и

¹ Директива 2014/104/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 ноември 2014 година относно някои правила за уреждане на иски за обезщетение за вреди по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на Европейския съюз в областта на конкуренцията (ОВ L 349, 2014 г., стр. 1, наричана по-нататък извън преюдициалните въпроси „Директивата“).

показване по по-благоприятен начин на собствен сравнител на цени в нарушение на член 102 ДФЕС?

4) Допускат ли член 10, параграфи 2, 3 и 4 от Директива 2014/104 и/или член 102 ДФЕС и принципът на ефективност национални разпоредби, съгласно които субективният давностен срок при искове за обезщетение е тригодишен и започва да тече от деня, в който увреденото лице е узнало или е могло да узнае за частичната вреда и кой е длъжен да я поправи, но не отчитат i) момента на прекратяване на правонарушението и ii) дали увреденото лице знае, че поведението съставлява нарушение на правилата за конкуренция, и които в същото време iii) не спират или прекъсват тригодишния давностен срок, докато се води производството пред Комисията, чийто предмет е все още продължаващо нарушение на член 102 ДФЕС, и iv) не съдържат правило, че спирането на давностния срок приключва най-рано една година след влизането в сила на акта относно нарушението?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Член 102 ДФЕС, членове 10, 21 и 22 от Директивата.

Приложими разпоредби от националното право и тяхното действие във времето

В периода на спорното поведение (от февруари 2013 г. до 27 юни 2017 г.) са приложими три прави акта, сред които запитващата юрисдикция откроява като релевантен *Občanský zákoník* (Граждански кодекс)², който е приложен за по-голямата част от този период (от 1 януари 2014 г. до 27 юни 2017 г.). Съгласно членове 620 и 629 от Гражданския кодекс субективният давностен срок е тригодишен и започва да тече от „узнаването за вредата и кое е длъжното да я поправи лице“.

До 31 декември 2013 г. е в сила *Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník* (Закон № 513/1991, Търговски кодекс), който също признава на увреденото лице право на поправяне на вредата, настъпила вследствие на антиконкурентно поведение, с тази разлика, че в него се предвижда четиригодишен давностен срок, което запитващата юрисдикция обаче счита за ирелевантно.

Считано от 1 септември 2017 г. е в сила *Zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže* (Закон № 262/2017 за обезщетенията в

² *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* (Закон № 89/2012, Граждански кодекс, в сила от 1 януари 2014 г.) (наричан по-нататък „Гражданският кодекс“).

областта на конкуренцията, наричан по-нататък „ZNŠHS“), с който се транспонира Директивата³.

Кратко представяне на фактите

- 1 Ищецът се противопоставя на спорното поведение, предявявайки на 26 юни 2020 г. пред запитващата юрисдикция, действаща първа инстанция, иск за обезщетение за вреда, изразяваща се в пропуснати ползи, в размер на 394 857 000 чешки крони (CZK) ведно с лихвите.
- 2 Искът е предявен след постановяването на решение на Комисията от 27 юни 2017 г., АТ.39740, по преписка Google Search (Shopping) (наричано по-нататък „решението на Комисията“)⁴, с което се установява, че със спорното поведение ответникът е нарушил член 102 ДФЕС, включително на територията на Чешката република в периода от февруари 2013 г. до 27 юни 2017 г.
- 3 Постановяването на решението на Комисията е предшествано от следните фактически обстоятелства:
 - на 30 ноември 2010 г. Комисията започва разследване срещу ответника за евентуално нарушение на член 102 ДФЕС,
 - на 27 май 2014 г. Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (Сдружение за развитие на интернет в Чешката република, наричано по-нататък „SPIR“), чийто член е ищецът, публикува прессъобщение, в чийто текст сдружението изразява несъгласието си с ангажиментите, предложени от ответника в производството пред Комисията,
 - на 15 април 2015 г. Комисията издава изложение на възраженията в това производство, а
 - на 14 юли 2016 г. започва производство за нарушение член 102 ДФЕС (както срещу ответника, така и срещу неговото дружество майка Alphabet Inc).
- 4 Ответникът твърди, че претенциите на ищеца са погасени по давност, тъй като предвид обстоятелствата, изложени в последната точка, ищецът е могъл да узнае за нанасяната вреда и кой я причинява⁵ доста преди

³ Изискванията по член 10 от Директивата намират отражение в разпоредбите на член 9 от ZNŠHS.

⁴ Съгласно националната правна уредба и правото на Съюза запитващата юрисдикция е обвързана с този акт при определянето на лицето, отговорно за антиконкурентното поведение, и по въпроса дали е имало такова поведение.

⁵ Няма съмнение, че оператор на интернет търсачката Google е дружеството Google LLC.

постановяването на решението на Комисията, включително твърди, че субективните давностни срокове за (частичните) вреди са започнали да текат постепенно, считано от февруари 2013 г., тоест от началото на нанасянето на вредата, и не по-късно от 27 май 2014 г., тоест от публикуването от SPIR на прессъобщението.

- 5 Ответникът съответно могъл да предяви претенцията си по-рано, а ако считал, че антиконкурентното поведение на ответника продължава и че вредата му нараства, постепенно да я разшири с (частичните) вреди.
- 6 Поради това според ответника претенцията е погасена по давност поне за периода от февруари 2013 г. до 25 юни 2016 г.

Кратко представяне на мотивите за отправяне на преюдициалното запитване

- 7 **Въпрос № 1** — Приложима ли е и до каква степен Директивата в разглеждания случай. Отговорът на този въпрос не е еднозначен, тъй като спорното поведение е започнало преди влизането в сила на Директивата (тоест преди 25 декември 2014 г.) и е прекратено едва след изтичането на срока за транспониране на Директивата, тоест след 27 декември 2016 г., като транспонирането е извършено едва на 1 септември 2017 г., когато влиза в сила ZNŠHS.
- 8 Поради това не е ясно дали член 10 от Директивата се прилага за i) цялата [нанесена] вреда в периода от февруари 2013 г. до 27 юни 2017 г. или само за ii) частта от [нанесената] вреда в периода от 26 декември 2014 г. до 27 юни 2017 г. или евентуално за [нанесената] вреда след изтичането на срока за транспониране на Директивата, тоест за периода от 28 декември 2016 г. до 27 юни 2017 г. Решаващо значение в това отношение може да има въпросът дали посоченият член е материалноправна или процесуалноправна разпоредба (вж. т. 10 и 11 по-долу).
- 9 Ако разглежданият случай (дори частично) не попада във времевия обхват на Директивата, националното право⁶ би трябвало да се прецени единствено с оглед на член 102 ДФЕС и принципа на ефективност.
- 10 **Въпрос № 2** — Дали член 10 от Директивата е разпоредбата, посочена в член 22, параграф 1 или параграф 2 от Директивата. Параграф 1 от посочения член се отнася за материалноправните разпоредби и с него се забранява обратното им действие, докато параграф 2 се отнася за „различните“ разпоредби от Директивата, тоест разпоредбите от процесуалното право.

⁶ Материалноправните разпоредби от ZNŠHS, чрез които е въведена Директивата, са неприложими в разглеждания случай поради забрана за прилагане с обратна сила.

- 11 За националните разпоредби, приети с цел транспониране на член 10 от Директивата, според характера им би бил приложим един от посочените режими. Ако за член 10 трябва да се приложим режимът, предвиден в член 22, параграф 2 от Директивата, от 1 септември 2017 г. би трябвало да се прилагат съдържащите се в ZNŠHS разпоредби⁷, в които се предвижда петгодишен давностен срок и които са приложими за давностните срокове, започнали да текат по дотогавашната правна уредба и все още неизтекли към тази дата, като се има предвид, че искът за обезщетение в разглеждания случай е предявен след 25 декември 2014 г. Ако обаче разпоредбите относно давността в член 10 от Директивата се тълкуват като материалноправни разпоредби тази уредба няма да може да се приложи.
- 12 В чешката доктрина и съдебна практика традиционно правилата за давността се тълкуват като „материалноправни“. Уважаването на възражение за изтекла давност означава, че увреденото лице не може да претендира за право на обезщетение по съдебен ред, макар това право да продължава да съществува под формата на т.нар. „естествено задължение“. Ако пред съда не е направено възражение за изтекла давност, той не проверява давността по служебен ред, а разглежда претенцията на ищеца с изтекла давност. Запитващата юрисдикция е наясно, че институтът на давността има и процесуални характеристики. В Директивата се споменава и погасяването по давност на „правото на предявяване на иск“ за поправяне на вредата, а това може да разкрива по-процесуалния характер на този институт.
- 13 За изчерпателност запитващата юрисдикция отбелязва, че подобен въпрос вече е предмет на отправеното до Съда на ЕС преюдициално запитване, по което е образувано дело C-267/20 (Volvo and DAF Trucks).
- 14 **Въпрос № 3** — Съответства ли [значението на] понятието от националното право „узнаване за вредата/че е нанесена вреда“ на значението на аналогични понятия в правото на Съюза, когато трябва да се определи началото на давностния срок.
- 15 Според Nejvyšší soud ČR (Върховен съд на Чешката република)⁸ релевантно за началото на субективния давностен срок е узнаването дори за частични вреди, нанесени вследствие на трайно или продължено нарушение. Не е необходимо увреденото лице да е знаело каква е пълната продължителност на такова нарушение и какъв е пълният размер на вредата, нанесена с такова нарушение. Отправна точка в съдебната практика е виждането, че вредата в такива случаи е делима и че за всяка „нова вреда“, с която първоначалната

⁷ В член 36 от ZNŠHS е включено изискването по член 22, параграф 2 от Директивата и в него се посочва, че този закон се прилага само за съответните производства за обезщетение, започнати след 25 декември 2014 г.

⁸ Решение на Nejvyšší soud (Върховен съд) от 23 септември 2015 г., дело 25 Cdo 2193/2014, CZ:NS:2015:25.CDO.2193.2014.1.

вреда се увеличава поради продължаването/непрекъснатостта на същото вредоносно събитие, съдът може да бъде сезиран отделно чрез нов иск или пък чрез разширяване на обхвата на претенцията във вече предявения иск. Субективният давностен срок за всяка такава частична вреда е три години и тече отделно.

- 16 Следвайки това тълкуване за нуждите на настоящия случай, всеки път, когато ответникът е поставял и показвал по благоприятен начин на интернет страницата си в [резултатите от] общото търсене собствения си сравнител на цени, ответникът евентуално е пропускал полза (понасял частична вреда), по отношение на която е започвал да тече един от многото субективни давностни срокове за обезщетяване по съдебен ред на тази частична вреда. Така ответникът непрекъснато би узнавал за „новия обхват на вредата“. Това може да доведе до погасяване по давност на претенциите за поправяне на частичните вреди, чието настъпване се свързва с началото на нарушението, преди прекратяването на нарушението.
- 17 В решение по дело C-637/17⁹ Съдът на ЕС обръща внимание на узнаването от увреденото лице на „точния размер на вредите“ и възможността увреденото лице да претендира „пълно обезщетение“ за вредата, настъпила вследствие на нарушението. От това решение обаче не следва еднозначно дали узнаването на „размера на вредата“, на което Съдът на ЕС специално обръща внимание, съответства на узнаването на „пълния размер на вредата“ като последица от цялостното продължаване на злоупотребата с господстващо положение или пък е достатъчно узнаване за „частична вреда“, причинена в определен момент в рамките на такова продължаващо неправомерно увреждане.
- 18 Отговорът на този въпрос изглежда зависи от това дали правото на Съюза изисква не само качествено узнаване (тоест узнаване на конкретния вид и характер на вредата), но и количествено узнаване (тоест узнаване на целия размер на вредата, който се увеличава с времето). Ако това е така, давностният срок не може да започне да тече преди увреденото лице да узнае какъв е пълният размер на вредата.
- 19 Според запитващата юрисдикция тълкуване в смисъл, че правото на обезщетение може да се „раздели“ на десетки, стотици или повече отделни искове, не съответства на характера на злоупотребата с господстващо положение в разглеждания случай. Частично нарушение под формата на спорното поведение не може само по себе си да бъде нарушение на член 102 ДФЕС, което съставлява деяние, водещо (или можещо да доведе) — поради своя обхват, продължителност, интензитет и начин на извършване — до „значително“ нарушаване на конкуренцията или пораждащо антиконкурентни последици, а това е едно от условията за квалифицирането

⁹ Решение на Съда на ЕС от 28 март 2019 г. по дело C-637/17 [Cogeco Communications], ECLI:EU:C:2019:263, т. 53 и 54.

му като злоупотреба с господстващо положение¹⁰. Според запитващата юрисдикция в това отношение не е достатъчно да настъпят каквито и да било (например съвсем незначителни) последици.

- 20 Поради това според запитващата юрисдикция, предвид естеството на случая, увреденото лице не е могло да узнае какъв е точният размер и видът на вредата при отделните „частични нарушения“, а субективният давностен срок (в този случай и обективният давностен срок, който не може да започне да тече преди субективния срок) за претенцията за обезщетение не е можел да започне да тече преди преустановяването на нарушението, което настъпва в момента на постановяване на решението на Комисията.
- 21 С оглед на гореизложените съображения запитващата юрисдикция има съмнения дали възприетото от националните съдилища тълкуване съответства на член 10, параграф 2 от Директивата, член 102 ДФЕС и принципа на ефективност.
- 22 **Въпрос № 4** — Възпрепятства ли Директивата — а ако е неприложима, член 102 ДФЕС и принцип на ефективност — отчитането на други аспекти на давността, уредени в Гражданския кодекс.
- 23 Запитващата юрисдикция най-напред се позовава на посоченото по-горе решение на Съда на ЕС по дело C-637/17 и на решение на Съда на ЕС от 13 юли 2006 г. по дела C-295/04—298/04, *Manfredi*, EU:C:2006:461, които обаче са постановени, когато Директивата не е била приложима, а фактическото положение, националното право и относимата съдебна практика по тези дела са се различавали от разглеждания случай.
- 24 В разглеждания случай Гражданският кодекс обвързва началото на субективния тригодишен давностен срок с обстоятелството, че увреденото лице е знаело или е могло да узнае кое е лицето, причинило вредата, и за вредата (не се изисква узнаване на точния размер на вредата, нито пък точно посочване на лицето, причинило вредата)¹¹. От посочената по-горе национална съдебна практика може освен това да се заключи, че се изисква увреденото лице да знае за съответното поведение или за отделните нарушения, допуснати в рамките на продълженото нарушение на член 102 ДФЕС и довели до настъпването на части от вредата.
- 25 За разлика от член 10 от Директивата и транспониращия го член 9 от ZNSHS, Гражданският кодекс обаче не съдържа следните елементи:

¹⁰ Вж. например решение от 13 февруари 1979 г. по дело 85/76 *Hoffmann-La Roche*/Комисия, EU:C:1979:36, т. 123, решение по дело C-23/14, *Post Danmark A/S/Konkurrencerådet*, EU:C:2015:651, т. 40, 46, 47, 72 и 73 или решение на Съда на ЕС (голям състав) от 6 септември 2017 г. по дело C-413/14 *P Intel*, EU:C:2017:632, т. 139—143.

¹¹ Вж. решението, постановено от Nejvyšší soud (Върховен съд) на 28 май 2020 г., дело 25 Cdo 1510/2019, CZ:NS:2020:25.CDO.1510.2019.1

- изискване увреденото лице да знае, че съответното поведение е с антиконкурентен характер¹²,
 - обвързване на началото на субективния давностен срок с прекратяването на антиконкурентното поведение¹³,
 - прекъсване или спиране на давностния срок докато компетентният орган проведе производството относно антиконкурентното поведение,
 - край на спирането на давностния срок най-рано една година след влизането в сила на решението относно нарушението.
- 26 За давностния срок в разглеждания случай няма значение обстоятелството, че в периода от 30 ноември 2010 г. до 27 юни 2017 г. Комисията е провела срещу ответника производство за евентуално (дори трайно и неприключило дотогава) нарушение на член 102 ДФЕС, приключило с постановяване на решение от тази институция.
- 27 Според запитващата юрисдикция липсата на предвиждане на посочените по-горе изисквания от Директивата в националното право не може да се преодолее чрез тълкуване, съответстващо на правото на Съюза. Поради това, ако в разглеждания случай запитващата юрисдикция тълкува Гражданския кодекс съгласно релевантната национална съдебна практика, искът за обезщетение за периода от февруари 2013 г. до 25 юни 2017 г. (тоест без два дни от нарушението) най-вероятно ще се окаже погасен по давност.
- 28 Следователно, ако тя счете възражението за изтекла давност за основателно, ще трябва да отхвърли иска почти изцяло. В противен случай запитващата юрисдикция ще започне провеждане на изискващо време и скъпо струващо производство за установяване на настъпването на понесената вреда и размера ѝ.

¹² Тук запитващата юрисдикция отбелязва, че органите, отговарящи за защитата на конкуренция, често констатират незаконосъобразността на определена практика едва след извършване на задълбочен анализ на всички релевантни факти.

¹³ Според запитващата юрисдикция обаче не е ясно дали под прекратяване на нарушението по смисъла на член 10, параграф 2 от Директивата трябва да се разбира последният момент от „трайното или продължено нарушение“ (вж. решения на Съда на ЕС от 24 март 2011 г. по дело T-385/06, Aalberts Industries и др./Комисия, EU:T:2011:114, т. 10 и от 16 септември 2013 г. по дело T-378/10, Masco и др./Комисия, EU:T:2013:469, т. 119 и 120 (относно нарушение на член 101 ДФЕС). В окончателния текст на Директивата впрочем не е включено изричното изискване за „прекратяване на продълженото или повтарящо се нарушение“, което се е намирало в по-ранния проект на Директивата.